

Tucson 1998 Halvnøgen på jagt efter en skjorte

Av Claus Hedegaard

For mineralsamlere og andet godtfolk er fænomenet «Tucson» andet end en by i Arizonas ørken. Lidt upræcist kan man karakterisere det som verdens største stenmesse - i virkeligheden er der over 20 stenmesser i byen i løbet af to til tre uger. Det er svært at afgøre, hvor mange udstillere der er ialt. De mindste messer kan med besvær skrabe et dusin handlere sammen, medens de største har flere hundrede. Nogle handlere taler med rædsel om over 6000 udstillere (og det er naturligvis altid de andre, der underbyder, snyder og ikke yder deres bidrag til den fælles markedsføring), men det har mere karakter af paranoia end fakta. Der er mange udstillere, men ikke over 2000 (Claus' private gæt) og mange af dem er «gentagelser». Mange handlere udstiller faktiske to eller tre forskellige steder - det gør selvsagt messen større, men ikke udvalget.

Der er mange gode grunde til at tage til stenmesse. Jeg kommer for at se hvad der er «nyt» - nye mineraler, nye fund, materiale fra nye lokaliteter - og selvsagt også alle de stykker, jeg ikke har råd til at købe. Det er mere et museums besøg end en indkøbstur; jeg søger viden og den exceptionelle oplevelse i højere grad end stykker. De sociale aspekter er også vigtige - på en stenmesse møder jeg ligesindede og i særdeleshed ligesindede, jeg ikke træffer til hverdag. Det er både stimulerende og udfordrende.

Når man render rundt på messen, bliver man let lidt blasert og får en fornemmelse af, der ikke er ret meget nyt. Der er selvsagt mange gentagelser - uendeligt mange - men notesbogen afslører alligevel flere nyheder helt oppe i «wow» kategorien. Deriblandt var lysende grøn Pyromorphit fra «Realces», Mina San Andras, Villaviciosa de Cúrdoba, Cúrdoba i Spanien. Jeg så ikke de bedste stykker - de var solgt, da jeg kom - men det, jeg så, var godt. Det var da også et af messens store samtale-emner og der var en lang kø, da salget blev åbnet. De største stykker var over 15 cm, helt dækket af krystaller op til ca. 1 cm. Farven er omtrent som lyse «Granny Smith» æbler og glansen helt i top. Den spanske handler,

Jordi Fabre, som bragte materialet til Tucson, skal have ros for den nøjagtige lokalitetsangivelse. Det er sjældent, man får så nøjagtige data på mineraler i det hele taget og da slet ikke på et nyt materiale.

En af de øvrige nyheder understreger netop dette. En italiensk handler havde et pænt parti Mimetit fra «Hat Yai Province, Thailand» og det var så meget information, man kunne få. Efter at have tilbragt lang tid i Thailand, fandt jeg materialet særligt interessant, men er også overrasket over lokaliteten. Hat Yai ligger i det sydlige Thailand lige nord for Malaysia og det var ikke der, jeg ville lede efter Mimetit. Området har en del tin og niobium/tantal miner - for det meste fra alluviale forekomster, men der findes Cassiterit og Columbit/Tantalit i fast fjeld - men jeg har aldrig hørt om hydrothermale forekomster, som kunne tænkes at give Mimetit. Man lærer hele tiden. Krystallerne er for det meste omkring 5-8 mm lange og ganske tykke, sekskantede, med glasglans og en varm, mørkegul farve på matrix af brun Limonit. Det kunne være, man skulle tage til Hat Yai ved lejlighed ... altså ikke så meget på grund af Mimetiten, men der er masser af barer, natklubber og andet som appelerer til Malayerne.

Den store nyhed i den høje prisklasse var afgjort Guld krystaller fra Venezuela. Alle var fra alluviale aflejringer og de fleste var enkelte oktaederiske hopper-krystaller med kantlængder på 5-15 mm, men der var også store krystaller! En terning med kantlængde omkring et par tommer havde flere «små» parasit-krystaller omkring en centimeter. Lad os se, en terning med kantlængde på 5 cm fylder 125 kubikcentimeter og gulds massefyldte er omkring 19, så den dims vejer mellem to og to et halvt kg. På alle måder en dørstopper! Lillebroren var et ikosaeder, der var godt 3 cm i diameter - vi taler stadig om noget på den tunge side af et kvart kg. På sin vis et spændende stykke, da krystallen var meget fin, ubeskadiget og blank og ikosaedere er ikke særligt hyppige.

Mange lovord om materialet, men også megen forsigtighed. Vi husker stadig de støbte Guld krystaller fra «Venezuela» for 3-4 år siden. Ejerne var opmærksomme på problemet og sendte derfor ikosaederet til analyse på universitetet under messen (jeg kender ikke resultatet). Det er al ære værd, specielt da det ikke var helt billigt materiale. Man må sige, ejerne af partiet forstod at udnytte pris potentialet fuldt ud. Jeg ville gerne have haft en krystal til samlingen, men det billigste, acceptable oktaeder kostede 4-5.000 (pæne kostede ti gange så meget), ikosaederet ca. en kvart million og den store terning en hel. Dollar forstås. Det er vanskeligt at afgøre om «de er det værd». Selv med ti gange så mange penge kan man ikke købe et andet, tilsvarende stykke, men selv med halvt så mange penge kan man købe en stor, meget fin samling skandinaviske mineraler.

Datolit fra Mina Aurora i Charcas, San Luis Potosi, Mexico var langt lettere at have med at gøre, men mindst lige så overraskende. Minen er kendt for at producere pæne krystaller af Danburit (dem var der også mange af) og ikke så forfærdeligt meget andet. Danburit og Datolit brydes som massiv malm, men kun Danburit dukker op som krystaller. Det vil sige indtil for et par år siden. Da var der et enkelt druserum med Danburit krystaller, overvoksede med 1-3 cm, grå, flade, rhomboeder krystaller. De, der fandt dem, bestemte dem straks som «Datolit», for det var jo ihvertfald ikke Danburit, Kvarts eller Calcit! Problemet er, de ligner ikke Datolit. De ligner Baryt. Mange mennesker, udsendte inklusive, tog dem for fejlbestemt Baryt - enkelte opførte sig tilmed ret selvbevidst i den sammenhæng.

Baryt har tydelige spalte-retninger, men gentagne forsøg på at kvase nogle krystaller viste ingen spalte-retninger og de var også for hårde. Krystallerne var ganske vist «typisk» Baryt, flade og rhombeformede, men så lidt irregulære ud. Jeg proppede en halv krystal og to øl i lommen og besøgte et par russiske mineraloger på deres hotel. Først testede vi hårdheden - det vindue var alligevel ridset - og fandt den til ca. 6-6 1/2. Det passede jo meget godt med Datolit. Efter at have slebet en krystalflade på balkonens cementgulv og finpoleret på bagsiden af en Agat skive, kun den ene bestemme brydningsindekset og den anden kiggede i en tabel. Man kender russiske

mineraloger på, der er altid to, den ene har et refraktometer og andre praktiske ting, den anden en stabel bøger og tabeller. Det passede også med Datolit. Ham med tabellen havde faktisk set Datolit med den krystalform tidligere - eet stykke fra Dalnegorsk, men uden Danburit. Fandens også! Næste morgen trissede jeg ned og købte de to pæneste stykker. Prisen passede fint med Baryt - endda med ikke særlig god Baryt!

Apropos, så var der også lidt nyt fra Rusland. Der var sikkert en del, jeg ikke så, men jeg hæftede mig ved et lille parti Sodalit var. Hackmanit - det er den, der mister farve i sol-lys, men genvinder den ved bestråling med UV lys. Men farven var ikke den grumsede rød-brune fra Canada eller den grumsede bleg-violette fra Grønland, den var som mørk Amethyst. Store partier - op til 10 cm - omsluttet af hvid til grå feldspat. En sand fryd for os, der samler lidt usædvanlige mineraler - endelig noget, der ikke var gråt, sort, eller brunt og næsten usynligt! Mit stykke er naturligvis pakket ind i lystæt aluminiumsfolie og opbevares i en æske inde i et mørkt skab og for at bevare den naturlige farve, vil jeg aldrig tage det ud i lyset igen ...

Den anden russiske nyhed var på randen af patetisk - undskyld, men det synes jeg altså. Det er «Dianaite» - gæt selv hvem det er opkaldt efter - også solgt som «Blue Jade» (blå jade). Det er et ganske nydeligt slibe-materiale fundet nær Baikal Søen. Farven er dybt mørkeblå - nærmest «cobolt blå» - og det fremstår meget finkornet, let fibrøst. Det består efter sigende af amphibol, nærmere betegnet Kalium-Richterit.

Marokko var på banen med et par gode nyheder. Der var Azurit og Malakit fra Bou Beker - Azurit krystaller OK, men ikke fantastiske, Malakit som grønne nåle og flager. Men farven! Wow! Azuriten er fantastisk rent blå og Malakiten rent grøn - ikke noget sort eller grumset og de største stykker var over 20-30 cm. Den anden «nyhed» var en gammel kending - der har været et nyt fund af fremragende Skutterudit krystaller i Bou Azzer - sølvskinnende krystaller op til 2-3 cm med svagt krumme flader og stykker op til 20 cm. Hvis man skal have Skutterudit er det ligesom derfra og ikke andre steder og nu er de her igen - ihvertfald kortvarigt.

Jeg så flere «nyheder» fra Brasilien - nogle var allerede fremme på messen i Mfnchen 1997, men jeg var desværre optaget andetsteds og

havde ikke set dem før. Der var nogle morsomme stykker Azurit - 1-2 cm kugle-formede rosetter af krystaller, liberalt spredt på et mørkt matrix med en smule Malakit. Flot og meget anderledes end anden Azurit. Materialet kommer med næsten lige så mange forskellige lokaliteter, som der er handlere. En af dem var «Seabra, Bahia.»

Aquamarin fra Pedra Azul, Minas Gerais har en flot mørk farve, intenst blå med en smule grønligt. Det er spændende stykker, som sås både på mineral-messerne og som slibe materiale og slebne sten på smukke messerne. Krystallerne er kraftigt opløste og fremstår som forvredne klumper med dybe gruber og fremspring uden krystalflader.

Stokesit fra Corrego do Urucum, GalilÄia, Minas Gerais er meget spændende. Stokesit blev oprindeligt fundet som små krystaller i Cornwall - nærmere bestemt midt på siden af Roscommon Cliff ved St. Just. Materialet fra Urucum består af 1-3 cm kugler, med krystaller på overfladen. Stokesit er grålig, men stykkerne synes brunlige på grund af Lepidolit flager mellem krystallerne. Der er også en smule hvid Albit.

Der var også synlige krystaller af Wardit fra Pirineus Mine, Itinga, Minas Gerais. Pæne, skarpe, beige, op til 5-7 mm på stykker af store Kvarts krystaller med grøn Turmalin, lidt feldspat og glimmer. Det er muligt, de har været der i mange år, men jeg har ikke set dem. En anden phosphat, Goyazit, kom som pæne krystaller sammen med Brasilianit fra Linopolis, Minas Gerais. Beige til hvide, henholdsvis gulgrønne, på Kvarts og feldspat. Man skal altid se, hvad folk har stående under bordet!

I den mere farverige afdeling var der en masse fine stykker fra Elmwood Mine i Carthage, Tennessee. Det vil sige store, gyldne Calcit skalenoedere, tæt sammenvoksede aggregater af skinnende, sorte Sphalerit krystaller med kedelig Baryt. Minen er stadig i drift og vi kan forvente en rimelig mængde materiale i den nærmeste fremtid, men husk der er mange stykker, men kun få fine stykker! Der var også masser af nyfundet Calcit med store grå til brune skalenoedere fra Brushy Creek og 29 Mine, Washington Co., Missouri.

Virkeligt flot farve så vi i rød Grossular fra Sierra de las Cruces, Sierra Mojada, Coahuila,

Mexico. Hindbær-farvede krystaller op til 1.5 cm, ætset ud af Calcit, siddende på grå Kvarts. Der var et nyt fund af meget fint materiale. Lysende blå Chrysokol stalaktiter fra Ray Mine, Pinal Co., Arizona var virkeligt spændende. For det meste omkring en cm i tykkelsen og nogle få cm lange, evt. siddende i hulrum i massiv Chrysokol med eller uden sukker-agtig belægning af Kvarts. Det er en af de ting, der kan ses tværs gennem et stort lokale. Man kan sige det samme om Crocoit fra Adelaide Mine i Tasmanien. Flere handlere havde store, farverige stykker med både lange og tykke krystaller. Materialet afspejler ofte en dårlig indsamlings og præparations-teknik, så man sætter virkeligt pris på de få gode stykker, der dukker op.

Der er ofte meget nyt fra Kina. Det var der også i år. Mest påfaldende var masser af store Scheelit og Cassiterit krystaller, limet på matrix, eller løse, hvor alle skader og påhæftninger var dækket af glimmer blandet med lim. Håndværket var ikke særligt godt, men man skal stadig se efter. Man skal være varsom med at være forudindtaget, men det er efterhånden mere sandsynligt at et kinesisk matrix-stykke er limet end naturligt. Man kan sikkert vænne sig til, 10-kroners stykker koster over 1000 kroner, limen kan man vel betragte som en «2. ordens formatering» og I må synes om mig, hvad I vil, men jeg bryder mig altså ikke om at blive behandlet som idiot.

Et samlet indtryk ? Bagefter synes det afgjort meget bedre og mere spændende end under messen, men «Tucson» er afgjort ved at ændre karakter. Tidligere var det stedet, hvor handlere tog hen for at købe engros og «seriøse» samlere for at finde det exceptionelle. Det er det stadig, men begge aspekter er ved at falme - hurtigt! Der er mere loppemarked over det end tidligere - masser af handlere, som sælger ting udenfor stenbranchen og andre, som har flyttet deres forretning til Tucson, men effektivt set bare sælger standardvarer detail. Mange udstillere er der bare og har egentlig ikke et udvalg, der synes at berettige 2-3 uger på messe.

For mig er det ikke et problem at passere den ene skål hjemmetromlede sten efter den anden, men for udstillerne burde netop det være et problem: jeg passerer. En stigende del af udstillerne henvender sig i højere grad til turister

og fastboende, som skal slå en eftermiddag ihjel, end til samlere og handlende. Det mindsker ikke udbudet af gode ting, men det fortynder indtrykket. «Loppemarkedet» ansporer naturligvis også de evige klager over «for mange udstillere», selvom det i det væsentligste appellerer til andre kunder end de egentlige stenmesser.

De egentlige messer prægtes i stigende omfang af oversøiske handlende fra de «nye» lande, som producerer mineraler: Kina, Pakistan og Rusland især, men også »steuropa og Asien generelt. Melleghandlerne forsvinder. Det er både godt og skidt. Man kan ihvertfald forestille sig, der bliver kortere mellem producent og forbruger, producenten får relativt mere for sine varer og forbrugeren betaler relativt mindre - det er en politisk betragtning; jeg er ikke sikker på, den er rigtig, men den er hyppig og populær. Enhver handler er sig selv nærmest og «min Topas» er selvsagt bedre/billigere/sjældnere end de andres. Problemet opstår, hvis «min Topas» kun kommer fra et sted - f.ex. Mungo i Pakistan - og ikke både fra Pakistan, Brasilien, Namibia, Afghanistan og Norge. En typisk «melleghandler» har materiale fra mange steder og kan derfor erkende og

vejlede med hensyn til forskelle. Det kan godt være, den ene Topas fra Norge er 6 cm og lyseblå, den anden fra Brasilien 15 cm og mørkeblå, men den norske er stadig bedst; den er meget vanskeligere at få fat i. Det kan en «melleghandler», der har begge dele, afgøre.

Den stigende andel af regionelt specialiserede handlere på stenmesser modsvarer den triste «shop-in-shop» udvikling af almindelige butikker. Jeg går i byen for at købe en skjorte, ikke for at købe en «Calvin Klein», men efterhånden har kun få stormagasiner een afdeling, der har alle skjorter. Jeg må rundt til fire eller fem «brand name stores» (nej, der tales ikke dansk i sådanne specialbutikker!) i tøjafdelingen for at se på skjorter. Ja, som forbruger er jeg «kommet nærmere til producenten» og producenten kan «yde bedre mærkevare kontrol», men det er blevet svært at få en ordentlig betjening. Hvis I nogensinde ser en mand rende halvnøgen rundt i en tøjbutik, er der en god chance, det er en dansk mineral samler, som var i Tucson 1998.

STEINBUTIKK - "Tre Nisser Steinverksted" Åpent hele året

Gaver og souvenirer
Stort lager av:
råstein
steinskiver
cabochoner
slipeemner

Et funn for steininteresserte

Produksjon,
engros,
firmagaver.
Geologiforeninger
på gruppebesøk har
rabatt i butikken

Norsk Stenprodukt a.s

N-4860 Treungen, Norway

Telefon 35 04 54 33 - Telfax 35 04 54 66

